- debilita` permanenti minħabba korriment fuq il-post tax-xogħol

- obbligu tal-employer li jkollu sistema sikura

- Industrial Injury

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

ONOR. IMĦALLEF

GRAZIO MERCIECA

ILLUM, 20 ta' Mejju 2021

Rikors Numru: 60/2011GM

Kerstin Sant (Karta tal-identita` numru 169686(M))

vs

Trelleborg Sealing Solutions Malta Limited (C388)

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf tal-attur li permezz tiegħu talab lil din il-Qorti tiddikjara illi l-inċident li ġara fit-22 ta' Jannar 2009 fil-fabbrika tas-soċjeta` konvenuta u li kawża tiegħu sofra danni fuq il-persuna tiegħu ġara unikament tort tas-soċjeta` konvenuta;

tillikwida d-danni sofferti u tikkundanna lill-istess soċjeta` konvenuta tħallsu l-ammont hekk likwidat.

Bl-ispejjeż inkluż dawk tal-ittra uffiċjali datata 18 ta' Ġunju 2010 u bl-imgħaxijiet skont il-liġi sad-data tal-effettiv pagament.

Rat ir-Risposta Maħlufa ta' Trelleborg Sealing Solutions Malta Limited li ċaħdet li għandha responsabilita` għall-inċident, li seħħ għal raġunijiet li għalihom ma taħtix hi.  Ikkontestat il-grad ta' diżabilita` li ġie ċċertifikat mill-konsulent tal-attur u fl-eventwalita` li l-Qorti tiddeċiedi li taddebitalha xi responsabilita`, m'għandhiex tiġi ppreġudikata minħabba d-dewmien tal-attur fil-benefiċċju tal-*lump sum deduction*.

Rat il-verbal tagħha (diversament preseduta) tal-5 ta' Ottubru 2011 fejn ġie nominat Mr Charles Grixti bħala espert mediku.[1]

Rat il-verbal tagħha (diversament preseduta) tat-18 ta' Jannar 2012 fejn wara t-talba tal-attur[2] ġew maħtura Mr Massimo Abela, Mr Ray Gatt u Mr Jason Zammit bħala periti mediċi addizzjonali.[3]

Rat il-verbal tagħha (diversament ippreseduta) tat-18 ta' Novembru 2014 li permezz tiegħu ħatret lill-Inġinier Carmel Cuschieri bħala perit tekniku u ordnat illi minbarra illi jikkonstata l-fatti tekniċi dwar l-imsemmija magna jieħu konjizzjoni wkoll tal-provi li jinsabu diġa` fl-atti tal-kawża u jsegwi fejn meħtieġ is-seduti għall-ġbir tal-provi.[4]

Rat ir-Rapport tal-perit tekniku tal-istess l-Inġinier.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet ippreżentati mill-partijiet.

---

[1] Fol 38
[2] Fol 44
[3] Fol 45
[4] Fol 183

Rat l-atti kollha tal-proċess.

Ikkunsidrat

Din hija kawża dwar korriment fuq il-post tax-xogħol. L-attur jallega waqt li kien impjegat tas-soċjeta` konvenuta u kien qiegħed jagħmel ix-xogħol li kien ġie mqabbad jagħmel fit-22 ta' Jannar 2009, sofra ġrieħi fuq il-persuna tiegħu. Waqt dan l-inċident kien qed jaħdem fil-fabbrika li s-soċjeta` konvenuta għandha fil-Qasam Industrijali ta' Hal Far. Is-soċjeta` konvenuta tikkontesta t-talbiet tal-attur u ssostni li għall-inċident jaħti biss l-attur, li bħala *technician* ta' esperjenza kellu jġorr ir-responsabilita` tax-xogħol li kien qiegħed jagħmel.

Obbligu tal-*employer* li jipprovdi post sikur

Il-liġi torbot lill-imprenditur biex fit-tħaddim tal-ażjenda tiegħu jieħu dawk il-miżuri li skont ix-xogħol partikolari, l-esperjenza u t-teknika, ikunu meħtieġa biex iħarsu l-integrita fiżika tal-impjegati. Dan permezz ta' komportamenti kemm attivi kif ukoll omissivi. L-obbligu tat-tutela jestendi mhux biss għall-makkinarju u attrezzatturi pprovduti mill-*employer,* imma testendi għall-fażi dinamika tal-espletament tax-xogħol u għall-miżuri meħtieġa sabiex jiġu evitati l-inċidenti. Għalhekk l-*employer* jinħtieġ mhux biss jieħu l-miżuri partikolari tassattivament imposti mil-liġi dwar it-tip t'attivita` eżerċitata, imma wkoll dak dettati mill-prudenza komuni, kif ukoll dawk il-miżuri kollha li, fil-konkret, ikunu meħtieġa għall-ħarsien tal-persuna tal-ħaddiem fuq il-post tax-xogħol, skont l-attivita` partikolari, l-esperjenza u t-teknika.

Jinkombi fuq l-*employer* jipprova li jkun ottempera ruħu mal-obbligu tiegħu li jħares l-integrita` psikofiżika tal-impjegat. Il-preżunzjoni ta' ħtija hija kontrih, sakemm ma jippruvax li l-ħaddiem ikun naqas li joqgħod għall-istruzzjonijiet jew għall-prekawzjonijiet li l-imgħallem tiegħu ikun widdbu bihom jew ipprovdielu, jew sakemm ma jintweriex li l-ħaddiem, bi traskuraġni jew b'rieda, ikun hu nnifsu ġab l-effetti tal-inċident b'idejh.[5] B'danakollu l-*employer* xorta waħda jrid jieħu miżuri kawtelatorji kontra n-nuqqas t'attenzjoni tal-impjegat għar-riskji fuq il-post tax-xogħol. Fi kliem Lord Oaksey[6] "*it is, I think, well known to employers… that their workpeople are very frequently, if not habitually, careless about the risk which their work may involve… Employers are not exempted from this duty by the fact that their men are experienced and might, if they were in a position of an employer, be able to lay down a reasonably safe system of work themselves. Workmen are not in the position of employers. Their duties are not performed in the calm atmosphere of a board room with the advice of experts. They have to make their decisions on narrow sills and other places of danger and in circumstances where the dangers are obscured by repetition*". Il-miżuri ta' ħarsien li jridu jittieħdu jvarjaw skont il-ħaddiem partikolari.

B'riferenza għall-attur, jgħodd b'mod partikolari dak li qal Lord Radcliffe[7] li: "*an experienced man dealing with a familiar and obvious task may not reasonably need the same attention or the same precaution as an inexperienced man who is likely to be more receptive of advice or admonition.*"

---

[5] Raymond Barbara v Sammy Meilaq 16.11.2010 Prim'Awla
[6] House of Lords, General Cleaning Contractors Ltd v Christmas - 1953
[7] Fis-sentenza Qualcast (Wolverhampton) Ltd v Haynes (1959) iċċitata minn Winfield & Jolowicz, Tort, 18th ed. (sena 2010) minn W.V.H. Rogers para 8-15, paġna 433

Min-naħa l-oħra, sta għall-impjegat li jipprova n-ness ta' kawżalita` bejn l-event dannuż u l-espletament tal-prestazzjoni lavorattiva. [8]

Minn dak imsemmi hawn fuq joħroġ ċar li min iħaddem għandu dejjem juża d-diliġenza ta' *bonus pater familias* li tikkonsisti filli jipprovdi *a safe system of work* għaliex altrimenti jkun responsabbli għall-eventwali danni. Huwa ċertament responsabbli għal danni min jimpjega b'mod li:

1. Ix-xogħol kien jinvolvi riskju ta' korriment li seta' jkun raġjonevolment previst.
2. Ir-riskju kien il-kawża tal-korriment.
3. Tali riskju seta' ġie evitat.

Huwa daqstant importanti fil-kuntest ta` responsabbilita` li l-ambjent kollu fejn jaħdmu l-impjegati jkun tali li jwarrab l-iċken possibilita` ta` infortunji fuq ix-xogħol. Dan l-obbligu huwa ġeneralment rikonoxxut bħala dmir tal-*employer* li jipprovdi '*a safe place of work.'*[9]

Hemm erba' prinċipji bażiċi dwar is-sigurta` fuq il-post tax-xogħol. Dawn huma:

i. *the employer must ensure that the employee knows the dangers.*
ii. the employer must ensure that the employee knows the precautions to be taken against these dangers.
ii. the employer must ensure that the precautions are available.
iv. the employer must ensure that the employee knows these precautions are available.[10]

---

[8] Cass. 21.12.1998 n. 12763 – iċċitata fl-Opra Responsabilita` Civile, diretta minn Paolo Cendon, - Kapitlu CLXXIV La Responsabilita` del datore di Lavoro, miktuba minn Valeria Vagnoni -Vol III, paġna 4015, ippubblikata fit-2017
[9] Kif tajjeb osservat l-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawża **Bugeja vs Montanaro Gauci**, deċiża fl-14 ta` Mejju, 2004

[10] Fil-kawża fl-ismijiet **Grezzju Scicluna vs C. Cini & Sons Limited[10]**, din il-Qorti diversament ippreseduta ċċitat l-awtur Whincup mill-ktieb *Modern Employment Law* li jelenka

It-tendenza riċenti tal-Qrati tagħna, issa msaħħa wkoll minn leġislazzjoni iktar moderna u konsonanti maż-żminijiet, hija li hemm kważi preżunzjoni illi nċident industrijali jiġri għaliex ma kienx hemm *a safe system of work.*

Huwa faċli għal dak li jipprovdi x-xogħol illi jwaħħal fl-impjegat għaliex uża għodda mhux koperti minn apparat ta' sigurta` iżda fuq kollox l-impjegat ikun qed jaħdem għall-aħjar ta' min jagħtih ix-xogħol u minflok ma jgerger u jilmenta mill-għodda jkun medd idejh għax-xogħol. Mhux sew li wieħed jattribwixxi xi tort lill-attur u ngħidulu li kien aħjar kieku ħasel idejh.[11]

E*mployer* illi jkun jaf li fil-makkinarju tiegħu hemm periklu u ma jieħu l-ebda passi biex jirrimedja għal dan jesponi ruħu għall-konsegwenzi legali li joħorġu minn dan. L-*employer* għandu jipprepara x-xogħol sew u jikkunsidra l-fatt li l-istess ħaddiema ġieli jittraskuraw ir-riskji involuti fix-xogħol tagħhom ta' kuljum.[12]

Lord Wright iddeksriva n-natura ġenerali tal-obbligu tal-*employer* lejn l-impjegat b'dan il-mod: "*I think the whole course of authority consistently recognizes a duty which rests on the employer and which is personal to the employer, to take reasonable care for the safety of his workmen, whether the employer be an individual, a firm or a company, and whether or not the employee takes any share in the conduct of the operations.*"[13]

Wieħed irid jikkunsidra l-atmosfera fil-post tax-xogħol, id-diffikultajiet li jsib il-ħaddiem fil-każ tax-xogħol tiegħu, il-ħinijiet twal, l-għaġġla fix-xogħol, nuqqas ta'

11

Din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet D'Anastasi vs Enemalta Corporation deċiża fit-28 ta' Ġunju, 2005 qalet:

12 Kif irriteniet ukoll din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet Schembri vs Caruana nomine deċiża fit-12 ta' Jannar, 1983

13 In Wilsons &Clyde Coal Ltd vs English Charlesworth igħid ukoll (ibid. para, 1032): Ara wkoll Lawrence Caruana vs Karmenu Penza noe deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Ġunju 2003

għajnuna minn ħaddiema oħra li jkunu nkarigati biex jaħdmu miegħu fuq dan ix-xogħol; dawn huma kollha fatturi li min iħaddem irid jikkunsidra meta jkun qed jippjana l-lant tax-xogħol u joħloq dak li komunament hu msejjaħ " *a safe system of work*."[14]

Hawnhekk, ta' min igħid ukoll, li hija relevanti ħafna għall-każ odjern li, kif irrimarka l-perit tekniku, l-attur ma kellux l-esperjenza meħtieġa biex jagħmel ix-xogħol ta' tindif tal-magna. Jirriżulta wkoll li l-attur kien qed jagħmel ix-xogħol fuq il-makkinarju, mingħajr osservanza ta' xi ħadd b'esperjenza, meta jista' jkun li jekk kien hemm xi ħadd ta' aktar esperjenza minnu jgħin lill-attur, il-periklu tar-riskju seta' ġie ridott b'mod konsiderevoli.

Fatti

L-attur intgħażel bħala apprendist mis-soċjeta` intimata f'Awwissu 2017 waqt li kien għadu jistudja fl-MCAST. Ġie mpjegat fultajm f'Ottubru 2008. Meta seħħ l-inċident ċjoe` f'Jannar 2009 kien ilu biss 3 xhur fl-impjieg tiegħu. Kien qiegħed inaddaf *injection moulding machine*, assistit minn apprendist bl-isem ta' Jonathan Vella. Operazzjoni li kien jagħmel xi tliet darbiet fil-ġimgħa. Il-proċess ta' tindif kien isir meta l-materjal li jkun qed jintuża' fil-*production* ikun irid jinbidel għal tip ieħor. M'hemmx nuqqas ta' qbil dwar il-mod kif l-attur iddeskriva li kellu jsir it-tindif. Il-kontestazzjoni hi kkonċentrata fuq l-użu tas-*switches* li ntużaw biex isir dan il-proċess ta' tindif.

Fil-ġerarkija tar-responsabilita`, l-Inġinier Neville Grima kien is-superjur tal-attur li għalhekk kien jirraporta lilu.

---

[14] Fi Schembri vs Caruana noe, deciza mill-Prim'Awla fit-12 ta' Jannar 1983

Il-proċess ta' tindif kellu riskju inerenti fih għaliex kien jirrikjedi li ċerti *safeties* tal-magna jiġu mitfija għaliex inkella t-tindif ma setax isir.

Maintenance tal-magna

L-Inġinier Grima xehed li ma kinitx issir *preventive maintenance* fuq il-magna in kwistjoni għaliex ma kellux nies biżżejjed biex jagħmluha. Kien isir intervent fuqha biss meta jkun hemm xi *fault.* Qal li kieku saret il-manutenzjoni meħtieġa, l-*cable* li huwa allega li kien inqala' mis-*switch* ma kienx jinqala'. Ix-xogħol ta' *preventive maintanace* kien isir biss fuq magni iktar sofistikati.

Risk assessment

Fl-ewwel rapport tiegħu, l-Inġinier Claude Farrugia jgħid li Trelleborg ma kellhomx *risk assessment report* fuq l-operazzjoni ta' tindif li kien qed jagħmel l-attur. L-espert tekniku tal-Qorti l-Inġinier Cuschieri nnota li ma kienx hemm dokumentazzjoni tat-*training* li kien ingħata l-attur. Mix-xhieda ta' Fiona Darmanin innota li għalkemm kellha l-pożizzjoni ta' *Health and Safety manager* qatt ma kienet ikkummissjonat *risk assessment* tal-magna. Kien iktar moħħha li tiżgura li kien jiġi użat *safety clothing* u *safety gear*. F'dan il-każ dawn ftit kienu jagħmlu differenza biex jiġi evitat l-inċident. Xehdet li ma kienx hemm perikli identifikati f'dan il-proċess ta' tindif. Skontha, għal Trelleborg il-magni li kien hemm fil-produzzjoni kienu kkunsidrati kollha siguri. Stqarret li Trelleborg tħalli f'idejn l-impjegat biex jiddeċiedi jekk xi ħaġa tkunx perikoluża jew ta' riskju jew le u hija wkoll responsabilita` tal-impjegat li jekk jara xi ħaġa li tkun perikoluża jirraporta. Qalet ukoll li l-Inġinier li ġabet Trelleborg biex jagħmel *risk assessment*,

ma rriżultalux li kien hemm xi riskju fuq il-magna li sar l-inċident fuqha. Dan huwa kontra dak li ntqal fix-xhieda ta' Claude Farrugia. Ix-xhud ma kinitx taf li nbiddlu xi *switches* fuq il-magna, u wisq inqas ir-raġuni l-għala u meta nbidlu. Tefgħet ir-responsabilita` tal-*assessment* tekniku fuq Neville Grima u sostniet li r-responsabilita` tagħha kienet li tikkordina biss.

Xogħol perikoluż

Rapael Stafrace kkonferma li fix-xogħol li kien qed jagħmel l-attur bilfors hemm element ta' periklu għaliex biex tnaddaf il-magna trid taqla' xi wħud mis-*safety features* u għalhekk dan it-tip ta' xogħol imissu jsir minn tnejn min-nies bl-esperjenza u mhux bniedem waħdu li ma tantx kellu esperjenza.

L-opinjoni tal-espert tekniku

Il-perit tekniku irrelata li għalkemm l-attur kien ingħata taħriġ ġenerali, dan ma kienx adekwat a proporzjonali mar-riskju involut. Il-mod kif l-attur jiddeskrivi d-dinamika tal-inċident juri li huma ma jifhimx eżatt kif jaħdmu l-*hydraulics* tal-magna. Ma ra xejn stramb f'dan ir-rigward għaliex il-livell tekniku li l-attur ġie mgħallem huwa limitat u għalhekk għalkemm kien ġie mħarreġ fil-proċedura ta' kif kellha titnaddaf il-magna, ma kienx mgħallem bis-sistema iktar komplikata ta' kif taħdem il-magna. Huwa jaf li kien qiegħed jimxi mal-proċedura li kien mgħallem biha qabel ma sar l-inċident u pprova jagħti spjegazzjoni kif sar. Filfatt l-attur wara li jispjega l-proċess tat-tindif, jipprova jispjega kif seta' ġara l-inċident. L-attur ma kellux tagħrif u edukazzjoni teknika biżżejjed biex seta' jifhem id-dinamiżmu tal-magna u jinduna u jagħti spjegazzjoni teknika ta' kif seħħ l-

inċident. L-espert tekniku qabel mal-verżjoni tal-attur li mexa mal-proċedura tas-soltu biex jagħmel dan ix-xogħol.

Il-perit tekniku studja bir-reqqa l-mod kif taħdem il-magna. Segwa l-filmati li ħa waqt it-tieni access. Ikkonkluda li l-inċident seħħ billi meta l-attur poġġa s-*switch* ta' isfel għall-pożizzjoni *manual,* is-*switch* ta' fuq kien fuq il-pożizzjoni n-naħa tax-xellug 'F' (*Forward*) u li dan ikkaġuna l-*injection unit* b'kollox, inkluż t-tieni *hydraulic jack* li jersaq lejn il-*head* tal-magna. Dak iż-żmien, dan is-switch fil-pożizzjoni tax-xellug kien jibqa' jżomm il-pożizzjoni tiegħu u ma jintefiex (jiġi f'pożizzjoni 'O') waħdu. Meta s-*side hydraulic jacks* jaħdmu wieħed wieħed joħorġu b'veloċita` doppja meta jaħdmu flimkien waqt il-*production* għaliex il-*flow* tal-*hydraulic oil mill-hydraulic pumps* (mutur) jibqa' l-istess iżda flok jinqasam bejn żewġ *jacks* imur dritt f' wieħed minnhom. Għalhekk il-ħin li kien hemm bejn li jingħalaq il-*guard* u l-*jack* jasal mal-*head* fejn inqabad is-saba' tal-attur kien wieħed qasir ta' ftit sekondi. Il-pressjoni taż-żejt ma għandha x'taqsam xejn mal-veloċita` li joħroġ il-*hydraulic jack,* iżda huwa l-*flow rate* tal-*hydraulic oil* li tikkontrolla dan. Il-pressjoni tidħol fis-saħħa li *hydraulic jack* jagħmel. Din żgur hija ħafna ikbar milli jiflaħ s-saba' ta' bniedem.

L-uniku żball mhux konxju li għamel l-attur kien li wara li qabbad l-ewwel *hydraulic jack,* kien ħalla s-*switch* ta' fuq fil-pożizzjoni 'B' ċjoe' fil-pożizzjoni fejn is-*switch* kien jillokja f'din il-pożizzjoni u nsih hemm. Meta għalaq l-*guard,* l-*injection unit* beda awtomatikament miexi u qabadlu sebgħu taħt il-*flange* tal-*hydraulic jack.* Dan l-iżball mhuwiex riżultat ta' abbuż ta' proċess jew li ma ttieħdux il-prekawzjonijiet neċessarji, iżda kien riskju inerenti fil-proċess ta' tindif li kellu jsir. Żball li seta' jagħmlu kulħadd speċjalment xi ħadd b'esperjenza limitata ta' tliet xhur.

Għalhekk jirriżulta illi l-inċident seħħ unikament minħabba li s-soċjeta` konvenuta naqset milli tipprovdi post tax-xogħol sikur. L-attur ma jaħti xejn għall-inċident.

Rata ta' diżabilita`

Imiss li jiġi stabbilit il-persentaġġ ta' diżabilita` li sofra l-attur  bħala konsegwenza tal-inċident. L-attur ippreżenta rapport *ex parte* redatt minn Mr Charles Sciberras fejn ikkonstata illi peress li l-attur tilef l-ewwel parti ta' sebgħu l-werrej t'idu x-xellugija, huwa għandu diżabilita` permanenti sinifikanti u attribwixxa persentaġġ ta' diżabilita` ta' 9%.[15]

L-espert tal-Qorti, il-kirurgu Mr Charles Grixti niżżel fir-rapport tiegħu[16] illi l-attur tilef 8 mm mit-tul tas-saba' l-werrej tax-xellug u dan irriżulta f'nuqqas f'parti mis-saba' u *iperesthesia* fil-veru tarf tas-seba' jekk jolqtu ma xi ħaġa iebsa. Hemm ukoll nuqqas ta' saħħa fil-*pinch grip* u fil-*hand grip* tax-xellug kif komparati ma' dik tal-lemin. Din id-diżabilita' tista' taffetwah fil-ħajja ta' kuljum meta jaqbad affarijiet fini kif ukoll affarijiet tqal u b'ċertu forza b'idejh ix-xellugija. Qed jaffettwah ukoll fil-kitba fejn ikollu juża saba' tan-nofs mas-saba' l-kbir biex iżomm il-pinna jew biro. Attribwixxa diżabilita' permanenti ta' 5%.

L-attur talab l-ħatra ta' periti mediċi addizzjonali wara l-imsemmi r-rapport redatt minn Mr Charles Grixti.

Ġew maħtura tlett esperti mediċi addizzjonali – Mr Ray Gatt, Mr Massimo Abela u Mr Jason Zammit li nvistaw lill-attur fl-10 t'Awwissu 2012 u ċjoe` tliet snin wara li seħħ l-inċident. Mill-eżami kliniku li għamlu juri oġġettivament li l-attur għadu

[15] Dok A Fol 4
[16] Fol 47

ħafna sensittiv u qiegħed jinjora s-saba' waqt l-użu tal-id u fil-fehma tagħhom l-attur sofra diżabilita' permanenti ta' 8% bħala riżultat tal-inċident ta' Jannar 2009.[17]

Il-Qorti ma tarax li hemm raġuni l-għala għandha titbiegħed mill-konklużjoni ta' dawn l-esperti maħtura minnha stess. Filwaqt li r-rapporti *ex-parte* għandhom ukoll effett probatorju, bħar-rapporti tal-esperti tal-Qorti, il-Qorti hija iktar propensa li toqgħod fuq u taddotta l-parir tal-esperti tagħha li barra li jkunu kompetenti, ikunu wkoll indipendenti. Kif intqal b'awtorita` mill-Qorti tal-Appell, rapporti ta' periti tekniċi "ġeneralment (jagħmlu) prova nkonfutabbli għad-determinazzjoni tal-kawża."[18]

Għalhekk il-Qorti sejra tatribwixxi rata ta' diżabilita` permanenti ta' 8%.

<u>Likwidazzjoni ta' danni</u>

It-test tal-liġi nnifsu juri kif għandhom jitkejlu d-danni: "Il-ħsara li l-persuna responsabbli għandha twieġeb għaliha, skont id-disposizzjonijiet ta' qabel, hija t-telf effettiv li l-għemil tagħha jkun ġieb direttament lill-parti li tbati l-ħsara, l-ispejjeż li din il-parti setgħet kellha tagħmel minħabba l-ħsara, it-telf tal-paga jew qligħ ieħor attwali, u t-telf ta' qligħ li tbati 'l quddiem minħabba inkapaċita` għal dejjem, totali jew parzjali, li dak l-għemil seta' jġib."[19]

Il-kriterju tal-kumpens għal telf ta' qligħ fil-ġejjieni jintrabat sfiq mal-fatt li kull korriment iġib miegħu żvantaġġ li jissarraf f'telf ta' opportunita` għall-vittma li,

[17] Fol 120
[18] Alfred Farrugia v Mary Rose Meli, 25.09.2006 Qorti tal-Appell (kolleġjalment komposta)
[19] L-Artikolu 1045(1) tal-Kodiċi Ċivili, Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta

kieku ma kienx għall-inċident, kienet tkun eliġibbli għalihom, imqar jekk wara l-inċident baqgħet tingħata paga sħiħa jew saħansitra tjiebu l-kundizzjonijiet tax-xogħol tagħha."[20]

Għalhekk il-Qorti għandha l-obbligu li teżamina t-telf ta' qligħ futur minħabba l-inkapaċita`, it-telf ta' paga jew qligħ ieħor attwali li jinkorri fih id-danneġġjat; u dak it-telf ta' qligħ futur, ossia *lucrum cessans*, li d-danneġġjat ikun prekluż li jużufruwixxi minnu minħabba l-event sinistru kawża tal-għemil dirett tad-danneġġjant.

Dannu emerġenti

Mhux kontradett li l-attur ħallas €190[21] f'rapporti u visti mediċi. Għalhekk it-total ta' dan ir-ras ta' danni huwa ta' **€190.**

Lukru ċessanti

L-attur huwa menomat f'idu x-xellugija. Sal-lum il-ġurnata għadu jevita li juża' s-saba' l-werrej tax-xellug kemm biex jikteb kif ukoll biex jagħmel xi affarijiet personali bħal jaqfel qmis. Ma jħoss xejn fit-tarf tas-saba' u allura ma jużaħx. Is-saba' hu sensittiv għall-kesħa speċjalment fix-xitwa. It-tarf għadu mtarrax sal-lum. Meta jolqot il-ponta tas-saba' jħoss *shock* fih. Waqt ix-xogħol tiegħu jkollu jbiddel idu biex juża' ċertu għodda għaliex is-saba' jtellfu. F'xi passatempi kellu jbiddel l-użu tas-saba'.

[20] App. Ċiv. 7.7.1998 fil-kawża fl-ismijiet Gatt vs Carbone noe (Kollez. Vol: LXXXII.ii.242)
[21] Fol 26 - 27

Multiplikand

Fil-każ preżenti, jidher li l-attur fiż-żmien tal-inċident kellu biss tlieta u għoxrin (23) sena. Tenut kont taċ-*chances of life* tal-ħajja lavorattiva, din il-Qorti se taddotta *multiplier* ta' 35 sena.[22]

L-attur ippreżenta FS3 tas-sena 2009[23] - is-sena illi fiha seħħ l-inċident u tas-sena 2010[24] peress illi dik tal-2009 ma tirriflettix il-paga kollha fl-intier tagħha. Fl-2010, l-attur baqa' jaħdem mas-socjeta` konvenuta. Għalhekk se tittieħed in konsiderazzjoni l-ammont ta' dħul nett ta' €20,296. Din il-paga trid tiġi aġġustata u togħla abbażi tal-għoli tal-ħajja għall-perijodu kollu tal-*multiplier*.[25] Fuq medda ta' 35 sena l-paga tal-attur mistennija tiżdied għal €28,678. Li kieku wieħed kellu jieħu l-medja ta' dan (€20,296 + €28,678 / 2), is-salarju medju tal-attur matul il-perjodu tal-multiplier huwa mistenni li jkun **€24,487**.

Lump Sum Payment

Illi kif diġa` ngħad minn din l-istess Qorti f'sentenzi oħra:

'Illi l-Qorti mhix sejra, kif soltu jsir, tagħmel tnaqqis minħabba li qiegħda tingħata *lump sum*. Tnaqqis bħal dan kien jagħmel sens sa ftit tas-snin ilu meta l-banek kummerċjali kienu jagħtu sa madwar 5% għal depożiti fissi. Li kien ifisser li f'ċerti każijiet, il-vittma kienet tieħu permezz tal-imgħax, somma ekwivalenti għall-paga

[22] Ara tabella indikattiva fil-kawża Anthony Azzopardi u ibnu Dominic Azzopardi v Awtorita` dwar it-Trasport ta' Malta – P.A - 8.03.2012.
[23] Dok 24
[24] Dok 25
[25] Bħala rata ta' inflazzjoni annwali qed tittieħed ir-rata ta' 1.18%, ir-rata medja tal-inflazzjoni f'dawn l-aħħar 5 snin skont in-National Statistics Office {1.10%(2015) + 0.64%(2016) + 1.37%(2017) + 1.16%(2018) + 1.64% (2019) ÷ 5= 0.96%}.

li kien ikollha li kieku ma seħħx l-inċident; u fl-aħħar mill-aħħar tibqa' bis-somma kapitali f'idejha. Dan iżda mhuwiex il-każ fiż-żminijiet tal-lum, fejn l-imgħax huwa prattikament negliġibbli, u l-kapital ikollu "jittiekel"; fi kliem ieħor jiġi kkunsmat.' Iktar u iktar billi issa għaddew tnax-il sena mid-data tal-inċident.[26]

Abbażi tas-suespost, il-*lucrum cessans* għandu jiġi kkalkolat bil-mod segwenti:

Multiplikand = €24,487 x *Multiplier* ta' 35 sena x 8% diżabilita` = €68,563.60.

In vista tal-elenku indikat fil-paragrafu preċedenti, l-ammont ta' danni relattiv għal-*lucrum cessans* hu hekk stabbilit fl-ammont ta' **€68,563.60** flimkien mal-ammont ta' **€190** bħala *damnum emergens***.**

Decide

Għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

1) tiddikjara illi l-inċident li ġara fil-fabbrika tas-soċjeta` konvenuta fit-22 ta' Jannar 2009 seħħ unikament tort tal-konvenuta Trelleborg Sealing Solutions Malta Limited (C388).

2) tillikwida d-danni sofferti mill-attur fis-somma ta' €68,753.60.

3) tikkundanna lis-soċjeta` konvenuta Trelleborg Sealing Solutions Malta Limited tħallas lill-attur is-somma ta' €68,753.60.

[26] Trevor Grech v Lawrence Agius – Qorti Ċivili, Prim'Awla, 17.10.2018.

Bl-ispejjeż, kompriżi dawk tal-ittra uffiċjali 18 ta' Ġunju 2010 u bl-imgħax legali mid-data ta' din is-sentenza sad-data tal-eventwali ħlas effettiv.

Moqrija.

ONOR. IMĦALLEF
GRAZIO MERCIECA